

09.45 – 11.00 h

Conferència inaugural: Gènere i polítiques de la crisi econòmica a Europa

---

- **Johanna Kantola**, *Academy research fellow a la Universitat de Hèlsinki*
Presenta: Sonia Ruiz, *Cap de Departament de Transversalitat de Gènere, Ajuntament de Barcelona*

Johanna Kantola és especialista en els efectes de la crisi econòmica i l'impacte de les polítiques públiques en la vida de las dones, així com en el paper que han tingut las polítiques d'austeritat en la Unió Europea.

En la conferència inaugural, Kantola ha presentat l'estudi "Gender and the politics of the economic crisis in Europe".

Aquest llibre és una recerca sobre les polítiques de gènere de la crisi econòmica a Europa. En aquest sentit, la recerca acadèmica pretén proveir un marc sobre com conceptualitzar - en termes de gènere- l'impacte que té la crisi econòmica.

L'estudi es centra, en primer lloc, en els canvis que, arrel de la crisi, s'han produït en les institucions de la UE, en els seus processos de presa de decisions polítiques i econòmiques, i en les conseqüències per a les polítiques d'igualtat de gènere. En segon lloc, el llibre analitza l'impacte de gènere que genera la política d'austeritat de la UE, i els efectes que hi ha en termes de polítiques d'igualtat de gènere. Finalment, s'aborden les lluites i les resistències feministes i interseccionals contra el sorgiment de polítiques neoliberals, conservadores i racistes a tot Europa. Els estudis de casos inclosos en el present estudi es refereixen a diferents parts d'Europa, capturant multifacètics impactes de gènere de la crisi.

El llibre en qüestió aborda cinc dimensions:

1. Dones i crisi. I com les polítiques d'austeritat de la UE tenen un impacte diferent en homes i dones.
2. Gènere i crisi
3. Deconstrucció de gènere i de la crisi.
4. Interseccionalitat i crisi. Tenir en compte els efectes de la crisi, no només pel que fa al gènere, sinó a la raça, religió, nivell cultural, classe, etc.
5. Post- deconstrucció de gènere i de la crisi → Com adaptem les nostres emocions a la crisi? I com reaccionem? Com adaptem les nostres respostes a la crisi? Aquí trobem, com a exemple, el moviment d'indignats, o altres moviments socials... Kantola exposa que la teoria feminista i els estudis acadèmics es queden enrere en analitzar i entendre les emocions que mouen a les persones en la seva resposta a la crisi.

Kantola ha exposat que s'ha de polititzar la crisi econòmica, ja que l'economia i la dimensió política van de la mà. I introdueix les tres preguntes que es fan a l'estudi, quan intenten analitzar la dimensió política de la crisi econòmica, des d'una perspectiva de gènere:

1. Com han canviat les institucions europees durant la crisi i quines conseqüències hi ha hagut en termes de polítiques d'igualtat de gènere?
2. La segona pregunta estudia la interacció entre la UE i els seus Estats membres. Com són les polítiques d'igualtat de gènere dels diferents Estats membre? Les institucions, els règims i els debats s'han europeïtzat en temps de crisi?
3. Quin és el paper del gènere i la interseccionalitat en les lluites de la societat civil contra l'austeritat? Quines són les estratègies feministes de mobilització contra les polítiques neoliberals, conservadores i racistes?

En resposta a aquestes preguntes, Kantola exposa que, arrel de la crisi, hi ha hagut canvis institucionals i polítics en la UE, i ha fet èmfasi en com les polítiques públiques tenen impactes diferents sobre dones i homes, com per exemple, en el cas de les polítiques d'austeritat de la UE, que han tingut un impacte de gènere negatiu. A més, la crisi i les polítiques d'austeritat no només han tingut un impacte negatiu de gènere, sinó que des d'una mirada interseccional, veiem com la crisi ha distingit també per raça, religió, classe, etc.

Kantola ha fet un repàs de la situació de la UE, i els diferents Estats membres, pel que fa a les polítiques de gènere, i ha presentat un panorama actual difícil. Existeix un estancament de les institucions i les polítiques en temes de gènere a la UE. Els canvis en les polítiques de la UE arrel de la crisi, cap a polítiques d'austeritat, han tingut un impacte de gènere negatiu.

Les polítiques d'austeritat han fet que les dones pateixin més la crisi. I, el 'mainstreaming' de gènere a les institucions europees ha desaparegut amb la crisi i les polítiques d'austeritat.

S'observa doncs un estancament de les polítiques de la UE pel que fa al gènere i les polítiques d'igualtat, i també pel que fa als programes de finançament. Les eines per incorporar la transversalitat de gènere han estat diluïdes amb la crisi.

Ha canviat l'enfocament de les polítiques de gènere. La política de gènere s'ha desplaçat cap a l'antidiscriminació, que és important, però potser no és l'eina més efectiva en aquests moments de crisi. S'hauria d'estar parlant de feminització de la pobresa, de drets socials, ocupació i política social, en general... Tanmateix, actualment les polítiques de gènere han esdevingut reactives, i no proactives.

La implantació de les polítiques d'austeritat ha acabat sent una excusa per al desplegament de polítiques neoliberals. El Brexit i l'increment del populisme de dretes a la UE fan encara més difícil la reforma d'algunes institucions europees.

Què passa, doncs, a la UE? El panorama no és molt esperançador. Hi ha moltes dificultats, resistències cap a la introducció del feminisme en les qüestions econòmiques. Falta expertesa en gènere a la UE en termes econòmics.

Hi ha hagut un ús polític per part de la UE pel que fa a la crisi econòmica i l'enfocament de gènere. La ideologia neoliberal ha tingut un impacte en els Estats europeus. La política europea s'ha basat en el neoliberalisme, i això és perjudicial per a les polítiques de gènere, ja que s'ha empitjorat la situació de les dones en molts països de la UE.

A la UE existeix el que Kantola ha anomenat triangle "de ferro" (neoliberalisme, nacionalisme i conservadurisme) i que està tenint conseqüències negatives cap a les polítiques de gènere.

Pel que fa a les minories de dones, cal dir que han quedat molt apartades amb les polítiques d'austeritat. Hi ha hagut un increment del racisme, obert i clar. Cada vegada és més aparent, està més a la superfície. És el cas de Gran Bretanya i de Finlàndia per exemple.

Finalment Kantola exposa diferents exemples que apareixen al llibre (Irlanda, Polònia, Portugal, Espanya...), sobre com ha afectat la crisi econòmica en els diferents Estats membres, i en les seves polítiques públiques, i quin impacte de gènere han tingut.

Explica, també, el cas de Finlàndia, que també s'ha vist profundament afectada per la crisi econòmica, i per les severes polítiques d'austeritat. Hi ha una dreta conservadora, i molt populista al govern que han implantat aquestes polítiques d'austeritat, neoliberals.

Impactes: les dones són les que més s'han vist afectades, sobretot a nivell d'ocupació, se'ls ha retallat el salari, han hagut de treballar més, s'han retallat vacances, etc. El Govern està

privatitzant el sistema sanitari, que fins ara havia estat públic, i això està tenint un efecte negatiu en l'ocupació de les dones, ja que la sanitat és un sector molt feminitzat.

No obstant, Helsinki, per exemple, ha apostat per no implantar aquestes polítiques que atempten contra la igualtat de gènere.

La part positiva, enfront d'aquest difícil panorama europeu, és el sorgiment d'estratègies feministes, les possibilitats feministes i la mobilització contra les polítiques europees liberals, racistes, etc...

Hi ha hagut un reforç dels moviments feministes a tot Europa, l'Estat espanyol n'és un exemple, però també els països nòrdics. Estem assistint a una onada de nous partits polítics feministes (com per exemple a Finlàndia i a Noruega). Les arrels d'aquests partits estan a la societat civil, i sorgeixen com a reacció a la crisi, el racisme i les polítiques d'austeritat que tenen un impacte sobre les dones.

• JORNADA •
ECONOMIA FEMINISTA:
acció institucional i lluites socials

MACBA, 6 d'abril 2017

Ajuntament de
Barcelona

11.00 – 12.20 h

Taula I | Pressupostos amb perspectiva de gènere

Modera: **Carlos Vivas**, director de pressupostos i política fiscal de l'Ajuntament de Barcelona.

Fa una breu introducció al tema de pressupostos. El pressupost amb perspectiva de gènere s'emmarca dins de les iniciatives municipals del nou govern de la ciutat de Barcelona. La primera fase del pressupost amb perspectiva de gènere, ja s'ha fet. S'ha realitzat un informe preliminar d'impacte de perspectiva de gènere dels pressupostos del 2017. El document complet es pot consultar a la pàgina web de l'Ajuntament, a la web d'estratègia i finances. És un document provisional i s'ha elaborat per diferents àrees municipals, en concret, s'ha realitzat en col·laboració gerència de Presidència i Economia i també el Departament de transversalitat de gènere, i la Regidoria de Feminismes i LGTBI. Agraïx a tots els membres de la comissió interdepartamental: Secretaria, districte d'Horta, gabinet tècnic, etc.

- **Mertxe Larrañaga Sarriegi**, *Professora a la Universitat del País Basc/Euskal Herriko Unibertsitatea*

Larrañaga en la seva ponència exposa les claus dels pressupostos amb perspectiva de gènere des de l'experiència al País Basc. Ens ha parlat sobre els pressupostos amb perspectiva de gènere com a línia de treball de l'Economia Feminista.

El pressupost públic és un tema clau ja que revela les prioritats dels governs. Els processos pressupostaris i continguts solen ser diferents perquè responen a les històries particulars de cada lloc, i això fa que les experiències de pressupostos siguin molt diverses. És per això és difícil fer comparacions.

Larrañaga senyala que l'objectiu de l'elaboració de pressupost públic amb perspectiva de gènere: transformació social cap a una societat més equitativa i més justa, i la transformació de les polítiques públiques analitzant les desigualtats i els diferents impactes de les polítiques públiques en homes i dones. Component de despeses i ingressos, i es tracta d'analitzar-los des d'un enfocament de gènere. És cert que en la majoria d'experiències que s'han dut a terme fins ara s'analitzen les despeses, i no els ingressos, ja que aquesta part és més difícil, sobretot per temes competencials. És veritat que, per exemple al País Basc, on les diputacions sí que tenen competències de recaptació, s'han fet anàlisis interessants dels ingressos.

Els pressupostos amb enfocament de gènere són instruments per aplicar la transversalitat de gènere, i també són un avanç per la transparència de les administracions públiques. És a dir, serveixen per superar la ceguera de gènere de les polítiques públiques i per portar a la pràctica la transversalitat de gènere. També es poden entendre com un instrument d'avaluació i de rendiment de comptes de les polítiques públiques.

Larrañaga explica que les polítiques d'igualtat no arriben a l'1% del pressupost públic. Fer pressupostos amb perspectiva de gènere suposa ampliar aquesta mirada a la resta de polítiques públiques.

S'han dut a terme anàlisi a diferents nivells: central, autonòmic, provincial i local. Però també s'estan duent a terme aquests tipus d'anàlisi a entitats específiques, com és el cas de les universitats. I en concret a la Universitat del País Basc, per exemple.

Larrañaga explica la trajectòria dels pressupostos amb perspectiva de gènere, que van començar als anys 80s. I han estat discontinües en el temps.

Els pressupostos amb perspectiva de gènere tenen dos components:

1) component analític: anàlisi de les actuacions públiques rellevants i l'impacte diferenciat que poden tenir aquestes actuacions en dones i homes. I també un dels reptes aquí és fer realitat la interseccionalitat. És convenient anar més enllà de les mitjanes, i creuar les variables per classe social, origen, raça... I descobrir les desigualtats que hi ha ocultes.

2) component propositiu, es vol influir en la quantitat, com en la qualitat de les assignacions pressupostàries. Aquest últim component és molt important, ja que el que es vol és transformar la societat. Però és un dels punts dèbils de l'anàlisi pressupostari.

Com es fan els pressupostos? No hi ha una fórmula única. I no han de ser utilitzats de manera mecànica. L'instrument més important per integrar el gènere en les polítiques governamentals és el propi anàlisi de gènere. Tot el procés d'anàlisi de pressupostos s'ha d'adaptar a cada administració, tenint en compte les seves competències, la seva organització i formes de treballar diferents.

Malgrat la diversitat d'experiències, hi ha qüestions comuns pel que fa a la metodologia d'anàlisi:

Qui ho impulsa? Hi ha dues grans tendències: des de dins de l'administració (exemple: Sudàfrica); o des de fora (pressió social, com per exemple des del moviment feminista)

Qui ho lidera? Hi ha dues classes d'experiències. Tradicionalment per les unitats d'igualtat, però un dels problemes és que no tenen molt poder. Una altra experiència és aquella on ho liderin els departaments d'Hisenda. La clau seria que es fes un treball en col·laboració, com el que s'intenta fer a Barcelona. Cal dir que la implicació d'Hisenda és fonamental.

La majoria de vegades hi ha, també, assessoria externa. En algunes experiències es deixa tot el pes a l'assessoria externa. Però Larrañaga exposa que no hauria de ser així, perquè quan aquesta assessoria externa desapareix, l'experiència cau. Així que hauria d'actuar com a un suport per a l'administració, però no hauria de liderar el procés.

Qüestions comuns: part analítica

- Selecció de programes, i polítiques importants. S'han d'establir criteris. Poden variar en funció de les administracions, competències, etc.
- Disposar d'indicadors: desagregació per sexe dels indicadors. Sovint és una carència, i és molt necessari per fer l'anàlisi dels pressupostos amb perspectiva de gènere.
- Aplicar la interseccionalitat. I veure en quines dimensions de benestar de la vida incideixen les polítiques i les accions de l'Administració. És important seleccionar dimensions de benestar (Ex. Anàlisi de les capacitats essencials). També pot ser crucial enllaçar-ho amb els eixos de treball dels Plans d'Igualtat de les Administracions.

Per acabar, Larrañaga exposa els reptes i dificultats per a l'elaboració de pressupostos amb perspectiva de gènere: continuïtat en el temps, implicació i voluntat política en coordinació amb el personal tècnic, combinar la part micro i macro de l'economia, detectar carències polítiques, pensar quines polítiques falten, quins col·lectius estan oblidats...

- **Begoña Sanjosé**, *Membre de la Plataforma Impacto de Género Ya!*

Begoña Sanjosé, en la seva ponència, introdueix la "Plataforma Impacto de Género Ya!". Es tracta d'una plataforma d'organitzacions feministes nascuda al 2008 per la conjunció de diferents factors:

- Era el tercer any que el Ministeri d'Economia i Hisenda es negava a presentar un informe impacte de gènere dels pressupostos, incomplint la legalitat vigent (Llei del 2003; i la Llei d'igualtat de 2007). Van interposar un recurs PO 278/2008 davant la Sala del Contenciós Administratiu de l'Audiència Nacional contra el Ministeri D'Economia, i

van aconseguir que finalment es presentés un informe d'impacte de gènere dels pressupostos.

- El 28/10/2008 va dur-se a terme un acte a la Universitat sobre pressupostos amb perspectiva de gènere amb Yolanda Jubeto, Paloma de Villota i altres, on es parlava de pensions, atenció a la dependència, educació infantil, lluita contra la violència de gènere, Fons de Garantia de Pensions d'Aliments per divorci i el pressupost del Ministeri d'Igualtat, etc.
- Per primera vegada el govern va presentar Informe d'Impacte de Gènere del Projecte de Llei de Pressupostos 2009
- Influència d'Àngela O Hagan, d'European Gender Budget Network

Sanjosé explica què ha fet la Plataforma en aquests 9 anys: cada tardor (PGE 2016 a l'agost; 2017 a l'abril) coincidint amb la presentació del Projecte de Pressupostos de l'Estat, els analitzen i elaboren un document en forma de Manifest; recullen signatures i recolzament de les organitzacions feministes; i discuteixen el projecte de pressupost amb els Grups del Congrés de Diputats (actualment venen 3 o 4 grups. El PSOE i CiU –l'actual PDCat- sempre hi van).

Amb la seva lluita intenten connectar les organitzacions feministes amb la macroeconomia i la redistribució per l'Estat, posant l'economia al centre (ja que afecta les nostres vides) i fer-la feminista (mitjançant una redistribució més justa que tingui en compte la situació desigual de les dones). I també tenen l'objectiu d'incidir en els Grups Parlamentaris del Congrés de Diputats i canviar els pressupostos.

En aquests 9 anys, s'han destruït 2,13 milions de llocs de treball; la renda de les famílies va caure un 18%, entre 2008 i 2014, arribant al 93% en les llars més joves, segons el Banc d'Espanya. La bretxa de gènere en les pensions duplica la dels salaris; la taxa de natalitat ha baixat un 19,4% de 2008 a 2015. Menys d'un terç de nens i nenes de 0 a 3 anys estan escolaritzats, la meitat en centres públics; l'atenció a les persones en situació de dependència, que la llei de 2006 estableix com a universal i el Llibre blanc preveia assegurar a 1,4 milions de persones al 2015, s'ha estancat a la meitat, i la quantia per persona baixa: de 136 euros per persona i mes al 2015, a 90,91 al 2016. Quina ajuda professionalitzada per a funcions de la vida diària cap amb 3 euros al dia? Això es tradueix en l'esgotament de les cuidadores familiars i les treballadores de la llar.

Això s'agreuja amb la reducció del finançament del "Instituto de la Mujer" en un 50%, i en un 10% el finançament de les polítiques contra la violència de gènere (supervisors dels pressupostos amb perspectiva de gènere i de les polítiques d'igualtat).

Reptes de la Plataforma:

Analitzar l'execució dels pressupostos, no només la previsió; fer pressió per l'augment del pressupost per a les polítiques contra la violència de gènere; treballar per a què també es facin pressupostos amb perspectiva de gènere en l'àmbit autonòmic, i local.

- [Klaus Feiler](#), *Secretari d'Estat de Finances al Senat de Berlín*

Ha presentat una visió més optimista. A Alemanya la crisi no ha afectat com a la resta d'Estats de la UE, i això ha permet fer polítiques (remunicipalitzacions del gas, aigua, sistemes elèctrics, i de l'ocupació dels sistemes sanitaris, de les escoles bressol; i les universitats són públiques...) Així que, els pressupostos amb enfocament de gènere funcionen si l'economia funciona.

Feiler exposa la situació de Berlín, i comenta que tenen 13 anys d'història amb pressupostos amb perspectiva de gènere, paritat als òrgans governamentals, etc. Des del 2003 treballen per la incorporació del gènere en els pressupostos anuals. S'ha aconseguit que la perspectiva de gènere sigui una part més del procés d'elaboració de pressupostos.

Feiler exposa l'estructura pressupostària de l'Estat federal de Berlín, i dades de partides pressupostàries i exemples de productes (execució del pressupost) analitzades amb perspectiva de gènere.

Feiler presenta, tenint en compte l'experiència de Berlín, com aconseguir bones pràctiques:

- El Parlament i el Govern han d'establir demandes i mandats clars.
- Les estructures organitzatives han de ser clares, sota el mandat del Ministeri de Finances
- Massa teoria és avorrida, s'ha de treballar sobre la pràctica.
- Pragmatisme. S'ha de començar amb les dades que ja es tenen.

Finalment, Feiler reflexiona que el pressupost amb perspectiva de gènere necessita activisme, gent experta en els Parlaments, i també càrrecs en els departaments de finances, que potser no siguin feminista, però que trobin aquesta anàlisi com a una eina important pels pressupostos.

- [Estel Crusellas](#), *Coordinadora del CIRDA, Departament de Transversalitat de Gènere, Ajuntament de Barcelona*
- [Blai Martí Plademunt](#), *Tècnic d'Igualtat del CIRDA, Departament de Transversalitat de Gènere, Ajuntament de Barcelona*

A la ciutat de Barcelona, estem en procés d'elaborar el pressupost municipal amb perspectiva de gènere. La primera fase per elaborar pressupostos amb perspectiva de

gènere ja s'ha fet, amb la realització un informe d'impacte de gènere provisional dels pressupostos.

Expliquen el procés -que està obert- per a l'elaboració de pressupostos amb perspectiva de gènere. I exposen l'Informe preliminar d'impacte de gènere del pressupost municipal, de la ciutat de Barcelona.

Estel Crusellas inicia la ponència posant èmfasi en l'eficiència, l'eficàcia i l'equitat que suposen els pressupostos amb perspectiva de gènere.

És important tenir present l'Ajuntament com a òrgan redistribuidor de recursos, i analitzar els pressupostos per veure si estem caminant cap a una societat i una ciutat més justa i equitativa en termes de gènere. L'objectiu és treballar per uns pressupostos que vetllin per la eficàcia i l'eficiència, però també per la igualtat de gènere; i per una anàlisi que permeti orientar les decisions pressupostàries municipals envers la consecució d'una ciutat més equitativa i justa. L'avanç en la justícia de gènere requereix de la revisió i redefinició d'ingressos i despeses públiques.

Inicialment els pressupostos sempre s'han plantejat des d'una visió tradicional, per vetllar en l'eficàcia i l'eficiència. I actualment es vol que també estiguin orientats a l'equitat social i de gènere.

Com s'ha fet això?

- Col·laboració interdepartamental amb la creació d'un Grup Motor ad hoc (Direcció de pressupostos i Política fiscal; Regidoria de Feminismes i LGTBI; Departament de Transversalitat de Gènere-CIRD; Secretaria jurídic-Tècnica de la Gerència de Recursos; Gerència Municipal; Direcció de coordinació i projectes estratègics; Departament d'estudis i programació; Districte d'Horta-Guinardó)
- Assessorament extern: Mertxe Larrañaga i Yolanda Jubeto (EHU)
- Procés formatiu: Grup Motor (Angela O'Hagan, Glasgow School for Bussines and society); Personal responsable de programes de despesa municipal.

L'experiència ha consistit en fer una selecció inicial de 34 programes pressupostaris rellevants al gènere (amb alta incidència en les condicions de vida d'homes i dones i en l'eliminació de les desigualtats entre ells i elles). Es van analitzar el capítol 1 (capítol dedicat a la despesa de personal). I 20 programes dels capítols 2 i 4 (capítols de despeses corrents).

Principals resultats de l'anàlisi:

En el capítol 1, s'han analitzat les despeses en personal municipal (funcionari, laboral i polític). En concret les dades de l'octubre de 2016, tant la plantilla uniformada com la no uniformada.

Es va analitzar la distribució de despesa i la bretxa, en base a les variables: grup professional, salaris i complements, jornades parcials i salari/hora.

Proporcionalment es destina una major despesa als homes que a les dones. Les dones representen el 34,02% de la plantilla global de l'Ajuntament i reben el 32,66% del total de despesa en Capítol 1. Els homes, en canvi, suposen el 65,98% de la plantilla i perceben el 67,34% del pressupost.

Pel que fa a la bretxa salarial mensual és del 5,9% a favor dels homes. Aquesta xifra augmenta fins el 13,43% quan s'elimina de la mostra a la plantilla uniformada (Guardia Urbana i Bombers). Els complements són determinants en la bretxa de gènere, i augmenten molt les diferències entre homes i dones, beneficiant els homes.

Seguidament, Blai Martí explica l'anàlisi que s'ha fet dels capítols 2 i 4 dels 20 programes pressupostaris analitzats. Introdueix la matriu que es fa servir per obtenir la informació desagregada per sexe i obtenir indicadors. Els tres camps principals: descripció del programa, actuacions i indicadors del programa.

3 grups de programes analitzats:

- Acció institucional dirigits a la ciutadania (dones, gent gran, persones amb discapacitat...)
- Acció institucional dirigida a un element intermig (serveis, infraestructures: mobilitat, transport...)
- L'acció institucional es dirigeix a la pròpia acció institucional (aquí trobem un programa: estadístiques i estudis municipals)

Els resultats:

- Dels 20 programes analitzats, 12 incorporen la perspectiva de gènere de forma alta, 4 de forma mitja, i 4 de forma baixa o nul·la.
- Segons l'assignació pressupostària, un 37% del pressupost analitzat (159M euros) incorpora la perspectiva de gènere de forma alta, un 39% (166 M euros) la incorpora de forma mitja i un 24% (99M euros) de forma baixa.

Un 15% dels programes tenen impacte de gènere positiu. Això no vol dir que la resta tinguin un impacte de gènere negatiu. Falten dades per saber-ho. I aquí és on detectem un dels majors reptes: obtenir indicadors i fitxes dels programes.

Així doncs, no s'ha pogut afirmar que tinguin un impacte positiu, negatiu, o neutre, perquè falten dades, falta una metodologia pròpia, paràmetres compartits, solidesa, falta temps...

Dificultats en obtenir indicadors i les dades sol·licitades. El repte és la millora del procés mitjançant propostes:

-formació, assessorament i acompanyament, realització d'una prova pilot al districte d'Horta – Guinardó. Obtenció d'informació quantitativa dels programes pressupostaris, per a què l'anàlisi no es quedi en la part qualitativa, etc.

Finalment, Blai Martí exposa que amb la metodologia construïda, es vol fer un informe que respongui les següents preguntes:

- Quins programes tenen impacte positiu, negatiu i neutre?
- Quin pressupost es destina als programes d'impacte positiu, negatiu i neutre?
- Quines actuacions plantegem els programes per assolir la igualtat?
- Quina quantitat de pressupost de cada programa es destina a aquestes actuacions per assolir la igualtat?
- Quina quantitat del pressupost total es destina a la igualtat?

12.45 – 14.00 h

Taula II | Política fiscal amb perspectiva de gènere

Modera: Joan Llinares, gerent de Recursos de l'Ajuntament de Barcelona.

- **Carmen Castro García**, *Doctora en economia, especialitzada en gender mainstreaming a l'Administració pública. Assessora a l'Ajuntament d'A Coruña*

Carmen Castro exposa la importància d'abordar la perspectiva feminista en el sistema fiscal, com a instrument de canvi de model econòmic i social cap a un plantejament d'equitat de gènere. El sistema fiscal té capacitat d'incidir en els comportaments individuals i de les entitats ocupadores que tenen impactes directes en els entorns laborals i territorials. Per exemple, l'anàlisi d'impostos, tributs i altres figures recaptatòries no pot anar desvinculat de l'anàlisi de quin paper tenen els serveis públics en el sistema fiscal, ni de quin tipus de transferències directes a les persones i les entitats s'estan articulats des de l'entramat de sistemes fiscals. Per tant, ingressos i despeses formen part del mateix sistema.

Els biaixos de gènere existeixen en els nostres sistemes fiscals, ja que no s'ha fet una revisió en clau feminista, de l'ordenament feminista, i dels instruments de les polítiques econòmiques.

Castro posa el punt de mira per l'anàlisi en quin paper ha de tenir el sistema fiscal, sobretot en la via recaptatòria, i també en algunes polítiques estratègiques de despesa pública. I en concret destaca com s'està conceptualitzant la unitat familiar, com a unitat econòmica,

respecte a l'ordenació d'ingressos i despeses. El problema és quin tipus d'unitat familiar s'està configurant.

La configuració de la família com a unitat econòmica, arrossega la llosa de la família patriarcal. Quan s'aplica una lectura feminista aquest és un punt important a analitzar l'eix transformacional del sistema fiscal, té a veure amb la individualització de drets fiscals. I que el sistema fiscal s'apliqui amb independència de les relacions que es tinguin amb les persones que es conviu.

Dins de la individualització de drets podria haver una excepcionalitat, per exemple en el cas de famílies nombroses (que ja es fa), i de famílies monoparentals (que hi ha menys bonificacions, i majoritàriament ens trobem amb famílies monomarentals).

Impacte de gènere del sistema i polítiques fiscals requereix una anàlisi de la capacitat que existeix de generar una transformació. És important analitzar, per exemple, quina capacitat té el sistema fiscal en eliminar l'status quo de desequilibrar de gènere pel que fa a la divisió sexual del treball?

Taxes i preus tenen capacitat d'influir en el comportament de les persones.

Els municipis poden incidir en un avanç en quant a la progressivitat de determinats impostos. Ex: es poden establir mesures excepcionals per a l'exoneració de determinats impostos en situacions especials, en casos de violència de gènere, famílies monoparentals, etc.

Hi ha una part del procés pressupostari que està molt relacionada amb el sistema fiscal: la execució pressupostària. I en aquesta execució hi ha una figura molt important: la contractació pública. Hi ha una gran part de serveis públics que es fan mitjançant l'externalització (pseudoprivatització). La contractació pública és una part important de la gestió dels serveis públics.

Castro exposa l'experiència de l'Ajuntament Coruña:

S'ha intentat institucionalitzar el procés de transversalitat de gènere a tots els processos de treball. S'ha elaborat un marc normatiu propi mitjançant un document que vincula el canvi de processos i gestió pública (instrucció de serveis). En aquest sentit, s'han aprovat dues instruccions: la instrucció per a la transversalitat de gènere, i una instrucció de clàusules estratègiques per a la contractació pública.

La instrucció de clàusules estratègiques per a la contractació pública incideix en el comportament de les entitats adjudicatàries de la gestió de serveis públics. És un requisit imprescindible a complir. I, en cas d'incompliment hi ha penalitzacions econòmiques, i fins i tot la resolució del contracte. Aquest any està prevista la creació de la Comissió de l'impacte de gènere del pressupost públic, i elaborar el mapa d'indicadors pel procés d'anàlisi.

- [Laura Gómez](#), *Exdirectora d'Igualtat de la Diputació Foral de Guipúscoa*

El sistema impositiu és el principal element recaptatori que permet que les administracions públiques intervinguin en el model social mitjançant la redistribució dels pressupostos i la despesa pública.

Actualment ens trobem en una crisi de les cures. I aquesta, afecta especialment a les dones.

La recaptació i la despesa social ens permet veure quines necessitats s'estan cobrint, i també quin tipus de polítiques s'estan desenvolupant i quines s'estan ignorant. Actualment s'ignora a l'Estat espanyol: accés a recursos per a la majoria social i per a la reorganització de les cures.

El sistema fiscal està perdent progressivitat, això es deu a una reducció dels impostos de capital, i una reducció dels tipus més alts dins les rendes laborals, o el que és el mateix, descens de la pressió fiscal directa i augment de la indirecta.

Als anys 80s comença el sorgiment de les unitats d'igualtat a les administracions públiques, i la primera conclusió que se n'extreu és que el desenvolupament de polítiques d'igualtat no necessàriament ha de millorar la qualitat de vida de les dones. Això es deu a la falta de poder de les polítiques d'igualtat (pressupostos marginals, funció molt debilitada dins de l'estructura administrativa, l'agenda de polítiques d'igualtat es centra en l'impuls de l'entrada de les dones al mercat laboral i en el canvi de valors que reconegui a les dones com a ciutadanes amb els mateixos drets que els homes. En canvi, l'agenda d'igualtat de les institucions públiques no s'ocupa de fer una revisió del sistema fiscal progressiva des de la perspectiva de gènere, per exemple.)

El gir de l'agenda feminista dels 80s convergeix amb l'interès del neoliberalisme d'eliminar de l'agenda política qualsevol qüestió vinculada amb la redistribució. Això explica l'agenda d'igualtat i les qüestions en què s'ha centrat. I per això no tenim molts estudis pel que fa a política fiscal amb perspectiva de gènere.

Laura Gómez apunta que pot ser diferent plantejar una reforma fiscal des de la perspectiva de gènere, que una reforma fiscal progressiva que posi atenció a criteris de gènere. Aquesta segona opció es tradueix en replantejar una redistribució del capital de treball, de capitals més grans a més petits, pensar altres lògiques que no es moguin per l'acumulació de capital; s'ha d'apostar pels impostos directes enfront dels indirectes; s'han d'individualitzar els drets fiscals, i així recolzar models familiars com les famílies monoparentals.

Experiència de la Diputació foral de Guipúscoa:

S'ha apostat per transitar cap a un model social que col·loqui la cura de la vida al centre de les preocupacions socials, que tingui en compte la crisi de les cures i de la reproducció

social. S'han posat en marxa mesures cap a un altre model social alternatiu des de la perspectiva feminista.

Les mesures públiques que es van posar en marxa intenten garantir l'accés a recursos, via prestacions socials, creació i ampliació de serveis públics, etc; mesures relacionades amb garantir el dret a les cures, i millores de les treballadores de la llar...; S'ha elaborat una reforma fiscal progressiva amb criteris de gènere, que permetés redistribuir la riquesa i incentivar comportaments socials que posin les cures al centre, i sancionar comportaments nocius. En concret, es va fer una reforma de l'IRPF, i dels impostos de patrimoni i societats.

- **Iolanda Fresnillo**, *Investigadora de la consultora Ekona*

Fresnillo introdueix l'Estudi sobre l'IVA i el IRPF (Observatori IQ + Ekona). I comença afirmant, que la política fiscal pot ser una eina de transformació social més enllà de la funció recaptatòria. Té una influència en les polítiques públiques. I com a política pública, no és neutre al gènere, i la fiscalitat tampoc.

Reptes o qüestions a analitzar en l'anàlisi de gènere de fiscalitat estatal tant quantitatiu com qualitatiu: IVA i IRPF.:

- Com utilitzem la política pública per a disminuir les desigualtats de gènere?
- Com impacta la fiscalitat a la vida quotidiana?
- S'ha tingut en compte l'impacte de gènere en el disseny del tribut o taxa?
- Com es distribueix la càrrega fiscal entre sexes en temes relatius a la renda i quin tipus de relacions de gènere es promouen?

El punt de partida de l'anàlisi de gènere de la fiscalitat estatal (IVA i IRPF) que van fer EKona i l'Observatori IQ, per encàrrec del Parlament europeu: en la mesura que els sistemes tributaris siguin cecs al gènere, contribueixen a reproduir i perpetuar les desigualtats de gènere.

Aplicar la perspectiva de gènere ha suposat examinar tant el disseny del tribut com la seva aplicació i impacte amb un doble objectiu:

- Determinar qui suporta la major càrrega impositiva
- Explorar quin tipus de relacions de gènere reproduïen o perpetuen.

Pel que fa a l'IVA (impost no progressiu, afecta a les dones que tenen menys renda, en el cas de l'Estat espanyol són les dones → important impacte de gènere). Les dones assumeixen més càrrega d'IVA associada a productes/consum relacionats amb tasques de cura i reproducció. Els patrons de consum fa que les dones tinguin més càrrega d'IVA.

Si un sistema fiscal es suporta cada vegada més en impostos com l'IVA, regressiu, afectaran més a les dones. Manca de progressivitat fa que les dones suportin més càrrega fiscal.

Dificultats: manca de dades desagregades, limitacions de les competències municipals en àmbit fiscal; manca d'indicadors de gènere.

Conclusions i reptes de futur:

- En un sistema fiscal caracteritzat per la manca de progressivitat les dones suporten una major càrrega fiscal relativa al concentrar-se en les franges de renda inferiors.
- El disseny dels tributs que no tenen en consideració la situació de desigualtat preexistent a la societat, ni la contribució econòmica i social que suposa la realització de tasques no remunerades de cures i reproducció.
- Importància d'avançar en l'anàlisi de gènere dels pressupostos de l'Estat i CCAA, també pel que fa a la fiscalitat.
- La no disponibilitat de dades desagregades per sexe és també un repte principal.
- Socialització i participació per la construcció comuna des de la intel·ligència col·lectiva i amb Participació ciutadana.
- Atrevir-se amb tot el pressupost, ingressos i despeses.
- Seguiment de l'aplicació efectiva de lleis i normatives existents (desagregar dades per sexe, fer informes d'impacte de gènere de cadascuna de les polítiques públiques de l'Ajuntament, ús del llenguatge no sexista, etc.)

Finalment, Fresnillo introdueix l'Informe d'impacte de gènere dels tributs i preus públics de l'Ajuntament de Barcelona. Es tracta d'un anàlisi innovador, amb poques experiències referents a nivell municipal. L'informe és un primer pas de molts que cal fer, però és un projecte a mig/llarg termini. I la metodologia aplicada es basa en:

1. Anàlisi de la figura tributaria
2. Anàlisi de gènere de la figura
3. Recomanacions.

Els tributs i preus públics analitzats van ser: Impost sobre béns immobles, impost sobre vehicles de tracció mecànica, taxa d'estacionament de vehicles, taxa per ocupació de la via pública, preu públic de les escoles bressol, preu públic del servei d'atenció domiciliària, preus públics d'equipaments i serveis esportius.

Aquestes figures es van triar per la seva possible rellevància pel que fa al gènere.

- [Josep Manel Medrano](#), *Director de Planificació Estratègica i Fiscalitat, Ajuntament de Barcelona*

Medrano forma part del grup interdepartamental sobre l'impacte de gènere de les ordenances fiscals de l'Ajuntament de Barcelona.

Comença la seva intervenció destacant la situació de les dones a la ciutat de Barcelona:

- Del 28% de població de la ciutat que es troba en risc de pobresa, el 55% són dones
  - La mitjana d'ingressos de les dones per rendes del treball és un 18% inferior a la dels homes.
  - Un 21% de dones no tenen cap ingrés, davant d'un 16% dels homes
- Això afecta a alguns dels drets socials bàsics (salut, habitatge)

La política fiscal disposa de diferents eines per incidir en la realitat social:

- Bonificacions i exempcions

La ciutat de Barcelona es regeix pel règim comú, és a dir, d'acord amb el marc normatiu establert per l'Estat (Llei d'Hisendes Locals). Això es tradueix en poca autonomia fiscal. Es condiona la possibilitat d'establir una política fiscal amb perspectiva de gènere.

- Ajuts i subvencions
- Modulació de la tarifa d'acord amb criteris de capacitat econòmica (tarifació social)

Possibilitat d'establir uns preus que no arribin al cost del servei. Es tracta d'una excepció al criteri normatiu: el preu cobrirà al menys el cost del servei, excepte quan concorrin raons socials, benèfiques, culturals o d'interès públic (article 44 LHL).

- A) Criteri ampli: tant els supòsits de no subjecció, exempció o reducció de taxes o preus públics, en funció de la pertinença a un determinat col·lectiu, com en el nivell d'ingressos dels beneficiaris de la prestació.
- B) Criteri restringit: sistema en el qual desapareix el preu estàndard i es fixa un ventall progressiu de quotes, en funció del nivell de renda de les persones.

Finalment Medrano exposa l'exemple de nova tarifació a les Escoles Bressol (curs 2016/2017):

- Preu públic anual de 3008 euros (300,80 mensuals), que inclou 1749 d'escolarització i 1259 de menjador.
- Sistema de bonificacions (unitats familiars de 2 persones):
  - o 80% (0,67 IRSC = 8689 Euros). Quota mensual 60,02 euros
  - o 50% (0,94 IRSC = fins a 12164 euros). Quota mensual: 150,04 euros.
  - o 30% (1,34 IRSC= FINS A 17377 Euros). Quota mensual: 210,06 euros.
- Bonificació especial del 100% (informe de serveis socials).

Es redueixen les quotes. S'estén la progressivitat. S'incrementen les quotes proporcionalment a les rendes més altes, etc.

- *Raül López, Tècnic d'Igualtat del CIRD, Departament de Transversalitat de Gènere, Ajuntament de Barcelona*

Exposa la proposta metodològica per a l'elaboració d'informes d'impacte de gènere de tributs i preus públics que s'està elaborant des del Departament de Transversalitat de Gènere i el CIRD. És una proposta que està en evolució i pot canviar en funció que es vagi aplicant.

En el cas de l'Ajuntament de Barcelona és obligatori que els informes d'impacte de gènere es facin de la normativa, i així inclou els impostos i les taxes, en el cas dels preus públics no és obligatori.

Com s'arriba a aquesta metodologia?

Es va crear un grup de treball interdepartamental: Regidoria de Feminismes i LGTBI, Direcció de Pressupostos i Política Fiscal, Direcció de serveis de Secretaria Tècnic-Jurídica, Departament de Transversalitat de Gènere-CIRD, Consultora Cooperativa Ekona.

Procés:

- 1a fase: informe d'impacte de gènere d'una selecció de tributs i preus públics (en funció de la importància quantitativa i qualitativa des de la perspectiva de relacions de gènere).
- 2a fase: elaboració d'una proposta metodològica per l'anàlisi d'ordenances fiscals i preus públics amb perspectiva de gènere (Estructura comuna per a normativa, pressupostos, bases de premis i distincions, subvencions, etc).

Raül Lopez presenta l'estructura dels informes d'impacte de gènere, que tindran 8 seccions:

- A) Introducció als informes d'impacte de gènere
- B) Antecedents, identificació i descripció del tribut o preu públic a revisar
- C) Vinculació amb objectius programàtics i disposicions normatives en matèria d'igualtat de gènere
- D) Anàlisi d'aspectes formals i metodològics del projecte de tribut o preu públic
- E) Anàlisi d'impacte de gènere (part principal de l'informe)
- F) Valoració de l'impacte des dels grups i entitats de dones i/o feministes
- G) Valoració global de l'impacte de gènere (positiu, negatiu, neutre o que no es pugui determinar)
- H) Propostes de modificació i recomanacions

•JORNADA•
ECONOMIA FEMINISTA:
acció institucional i lluites socials
MACBA, 6 d'abril 2017

Ajuntament de
Barcelona

16.00 – 17.10 h

Taula III | Mercat de treball amb perspectiva de gènere

- [Sara Moreno Colom*](#), *Sociòloga, Universitat Autònoma de Barcelona*

Sara Moreno modera la taula i introdueix el tema del Mercat de treball. Moreno apunta que el mercat de treball no és neutre al gènere. Les desigualtats entre homes i dones són el producte de construccions socioculturals, que produeixen determinats rols en funció del sexe. Per això és important analitzar el mercat de treball des de la perspectiva de gènere.

Aquesta taula tracta de qüestionar les teories més essencialistes, com les teories del capital humà o de la meritocràcia. Que des de la perspectiva feminista, no expliquen què passa al mercat de treball, ni les desigualtats que s'hi perpetuen.

Cal tenir molt present que la categoria dona no és universal, no totes es troben en la mateixa situació dins el mercat de treball. Els mecanismes de desigualtat són diversos.

Mercat de treball des de la perspectiva de gènere?

- Cal tenir present la relació entre producció i reproducció. Per entendre què passa, i canviar la situació de desigualtats, en el si del mercat de treball és necessari saber com es distribueix el treball domèstic.
- Constatació: les desigualtats de gènere en el mercat de treball no han desaparegut, es modulen però persisteixen. El gran canvi en el mercat de treball en els últims anys ha estat l'entrada massiva de dones. Però això no es tradueix en una situació d'igualtat. Les condicions són diferents. I no hi ha hagut una entrada dels homes en el treball domèstic.

Tres gran fenòmens sobre la situació desigual de les dones al mercat de treball:

- Absències: les dones han entrat al mercat de treball, però hi ha absència de dones en el gruix de jornades completes. Absència parcial involuntària.
- Persistència de segregacions: vertical (sostre de vidre) és un problema d'una minoria de dones (relacionat amb les promocions; horitzontal (sostre enganxifós), afecta a la gran massa de dones, i es tradueix en què feminització de determinades feines va lligada a la precarització.
- Discriminacions: salarials, sexuals, etc.

El mercat de treball de Barcelona s'explica per la seva estructura poblacional: alta concentració de dones joves i dones grans.

Estructura productiva: pes important sector serveis, i de l'administració pública (serveis socials) que són sectors feminitzats.

Barcelona té les taxes d'activitat femenina més elevades de tot l'Estat.

- [Vania Arana](#), *Membre de l'associació Las Kellys*

(Ha vingut una companya, l'Ana, la Vania està de baixa.)

L'Ana explica la situació precària de les cambreres d'hotel. Introdueix l'associació de "Las Kellys" i destaca la importància de la organització de les treballadores per la lluita pels drets laborals.

Les seves reivindicacions: reconeixement a les malalties derivades de la feina, limitació de les càrregues de feina., jubilacions anticipades, fi de les externalitzacions...

Las Kellys fan una crítica a l'Ajuntament de Barcelona, que té la capacitat mitjançant per exemple la contractació pública, i la gestió de les externalitzacions regular i millorar les seves condicions. Però Las Kellys exposen que l'Ajuntament no ho està fent, no ha ajudat a realitzar enquestes per analitzar la situació de les treballadores dels hotels, estudiar les seves condicions laborals, no està fent una supervisió a hotels per visibilitzar les seves condicions de treball, etc.

Davant la manca de resposta institucional, exposen que elles han fet la feina per lluitar per les seves reivindicacions.

Las Kellys fan també una crítica a Barcelona Activa: oferien llocs de feina precaris, que van ser objecte d'inspeccions de treball gràcies a la lluita de les Kellys i altres organitzacions feministes.

- [Joana Amat](#), *Presidenta de FIDEM i directora general d'Amat Immobiliaris*

Joana Amat exposa el seu camí per arribar a FIDEM. Explica quina va ser la trajectòria de la seva empresa molt lligada a la història de la seva família. La seva empresa va fundada pel seu pare al 1952, que mor i queda a les mans de la seva mare en plena època de "responsabilitat marital", on les dones no tenien autonomia per fer negocis, etc. Malgrat tots els obstacles l'empresa tira endavant.

Joana Amat explica diferents mesures que van implantar a la seva empresa, que estava composta només per dones, per tal de millorar la conciliació de la vida familiar amb la laboral. Creen per exemple un calendari laboral adaptat al calendari escolar, amb 6 setmanes de vacances/any. Va ser una manera de conservar el talent.

Als anys 2000, van crear un *call center* per donar resposta a un problema intern: que les dones no marxessin, i poder seguir oferint servei durant les vacances. A l'any 2004, van intentar instaurar el teletreball, però van fracassar. Però ho van reconvertir en la primera administració online. Joana Amat explica que tenien un codi ètic relacionat amb evitar els desnonaments. Intentaven buscar solucions alternatives.

A l'any 2008 l'empresa canvia, i entren homes a l'empresa. Es demostra que a l'empresa no hi ha bretxa salarial. Amat exposa que elles no parlen de conciliació parlen de coresponsabilitat familiar, i també social.

Finalment, Amat explica la tasca de FIDEM i el seu treball amb les dones emprenedores. Exposar com a elements positius que, hi ha un gran nombre de programes d'ajuda, microcrèdits, un programa de mentoria. I com a elements negatius senyala que moltes dones comencen el camí de l'emprenedoria perquè tenen molts obstacles en el mercat laboral, no tenen suport familiar, ni emocional, etc.

FIDEM demana a l'Administració que elimini la reducció de la jornada laboral de 12 anys, ja que aquestes dones estan renunciant a la carrera professional. A tota Europa la reducció de la jornada de treball és de 3 anys de mitjana. 12 anys és exagerat, i és un error que s'ha d'esmenar. Es demana trencar les barreres mentals: aposten pel teletreball, per la repartició de les baixes de maternitat i paternitat, impulsar que els homes demanin la reducció de jornada, etc.

FIDEM ha començat un projecte (taula transversal) on es vol implicar a totes les persones líders en l'etapa de la maternitat (metges, sindicats, empresaris i empresàries...) el que es vol fer és que l'home també es responsabilitzi d'aquesta etapa. Es vol treballar per un canvi cultural.

- [Irene Jaume](#), *Membre de la cooperativa La Ciutat Invisible*

Explica l'experiència de la cooperativa La Ciutat Invisible, cooperativa autogestionària i solidària que treballa per una major equitat de gènere.

Irene Jaume presenta un seguit de mesures, que han aplicat a la cooperativa, relacionades amb la coresponsabilitat de les cures:

- Facilitació de la conciliació de la vida laboral i familiar: mitjançant l'autoregulació de la jornada de treball, opció de teletreball per les cooperativistes, la cooperativa cobreix l'ampliació de la baixa de paternitat durant dos mesos, és a dir la cooperativa cobreix amb fons propis aquesta diferència que no paga la seguretat social.
- Tenen en compte necessitats més enllà de les pròpiament familiars. Per exemple, les cooperativistes que no són de Barcelona i han d'anar als seus llocs d'origen (ex. Mallorca o Colòmbia), es posen moltes facilitats.
- Ús del llenguatge no androcèntric, en la comunicació pública.
- No hi ha diferències salarials per sexe.
- Es dona valor a les tasques reproductives i de cures: a la jornada es contemplen certes hores per aquestes tasques.
- introducció d'assemblees emocionals.

Tot i així, hi ha reptes, exemple: Tot i que les dones representen el 50% de la representació dins l'economia solidària (no s'ha assolit la mateixa xifra en càrrecs de direcció). Posar en valor i fer visible les estratègies de solidaritat col·lectiva (lideratges col·lectius, gestió d'equips, accions formatives...). No hi ha una intencionalitat clara de posar en evidència la desconstrucció de l'economia patriarcal.

Finalment, Irene Jaume introdueix l'estudi "Femení Plural". En aquest s'aborda la situació de les dones en el món de l'Economia Solidària, i es fan propostes a les administracions locals, com per exemple:

- Garantir l'oferta formativa en la posada en marxa de cooperatives
- Incloure en l'oferta formativa la perspectiva de gènere
- Facilitar a aquestes entitats els espais públics per dur a terme aquests projectes, etc.

- [Lorena Ventura](#), *Directora de Programes Transversals de Barcelona Activa, Ajuntament de Barcelona*

Lorena Ventura inicia la seva ponència exposant quina és la situació de les dones al mercat laboral de Barcelona. Apunta que amb la crisi s'han augmentat les desigualtats. Ventura explica que el cas de Barcelona, les taxes d'activitat, ocupació i atur femenines són més favorables que a Catalunya, Espanya i la UE. No obstant, la situació al mercat de treball és

més favorable pels homes que les dones. Les dones tenen desigualtats en l'accés i en el si del mercat de treball, és a dir pateixen una doble desigualtat.

Exemple:

- Perfil mig de l'atur femení a Barcelona és una dona major de 45 anys.
- Més ocupació a temps parcial al col·lectiu femení.

Presenta noves actuacions previstes o ja iniciades per a promoure una ocupació sense desigualtats de gènere, per intentar promoure un canvi del mercat laboral de Barcelona. En són exemples: l'Estratègia d'Ocupació de Barcelona que té en compte la diversitat i la perspectiva de gènere; o el Pla d'Ocupació Juvenil; programes a mida en sectors en què les dones estan sobrerrepresentades; suport a l'emprenedoria a través de l'Escola de Dones Emprenedores, etc.

L'ajuntament de Barcelona no té competència en legislació laboral, ni en matèria d'ocupació. Tanmateix, es pot incidir en el mercat laboral per mitjà de: la Contractació pública municipal (exemple: introduint clàusules de gènere); establint criteris de bones pràctiques i segell de qualitat a les empreses; mitjançant la creació d'una "bústia treball digne" i la formació sociolaboral en drets laborals i no discriminació; impuls del salari mínim de ciutat (Especialment en sectors econòmics feminitzats i en la disminució de la feminització de la pobresa).

- [Laura de Caralt](#), *Tècnica d'Igualtat del CIRDA, Departament de Transversalitat de Gènere, Ajuntament de Barcelona*

Laura de Caralt explica la iniciativa de la inclusió de clàusules de gènere en la contractació pública de l'Ajuntament de Barcelona, com a mecanisme de què disposa l'Administració pública per reforçar les polítiques socials i incidir en les desigualtats en el mercat de treball. Les clàusules socials permeten la possibilitat de multiplicar els resultats d'aquestes polítiques mitjançant el compliment, per part de les empreses o entitats contractades, de les condicions de caire social establertes en els processos licitadors. Poden incidir sobre un ampli ventall d'objectius: inserció sociolaboral, ocupació de qualitat, estabilitat laboral, comerç just.

Les clàusules d'igualtat de gènere són clàusules socials orientades a promoure la igualtat entre dones i homes en el mercat de treball. No es limiten a aquells contractes que específicament promouen la igualtat en el seu contingut i objectius (serveis d'atenció a dones, etc.). També són d'aplicació a molts altres que, en principi, semblen aliens a les qüestions socials.

Exemples de clàusules d'igualtat de gènere en la contractació pública: clàusules que obliguin a tenir un Pla o mesures d'igualtat; clàusules de paritat de gènere en els perfils i en

les categories professionals; mesures contra l'assetjament sexual i per raó de sexe; mesures per la conciliació corresponsable; comunicació inclusiva, etc.

Amb aquestes clàusules es pretén combatre les desigualtats de gènere en el mercat laboral com ara: una presència inferior de les dones i en les seves dificultats d'accés i permanència; precarietat pel que fa a la tipologia contractual de temporalitat i parcialitat; bretxa salarial; segregació vertical i horitzontal; violència masclista i sexisme; i es pretén millorar l'organització del temps de les dones, ja que moltes tenen una doble jornada.

Totes les clàusules s'han formulat com a condició d'execució, de manera que sempre que s'incloguin en un contracte seran d'obligat compliment. No existeix una voluntat penalitzadora, això no vol dir que no s'hagin previst sancions (poden arribar fins a un 10% de l'import total del contracte). En aquest sentit, paral·lelament a l'aplicació de les clàusules s'ha previst un protocol i suport tècnic per facilitar-ne la introducció.

17.30 – 18.30 h

Taula IV | Economia de les cures

- [Sandra Ezquerra*](#), *Directora de la Càtedra UNESCO Dones, Desenvolupament i Cultures de la Universitat de Vic, Universitat Central de Catalunya*

Sandra Ezquerra presenta i modera la Taula d'Economia de les cures. Introdueix el concepte d'Economia de les cures, i exposa que el principal repte és reivindicar que les cures també pertanyen a l'esfera econòmica. Des de l'Economia Feminista es critica que històricament s'ha considerat economia només aquella economia productiva, remunerada, i es fa una reivindicació de l'economia no mercantil.

Sandra Ezquerra senyala dues premisses molt importants des de l'Economia feminista:

-Relació entre l'esfera productiva i l'esfera reproductiva és dinàmica i dialèctica, s'afecten mútuament. I la principal conseqüència política seria que s'abordessin conjuntament i relacionada.

- La relació que tenen les dues esferes no és atemporal, no és universal, canvia amb el temps. I no és inevitable. Hi ha molta capacitat de llançar propostes per canviar el model i crear alternatives econòmiques que tinguin en compte l'economia de cures i reproductiva.

L'economia de les cures té el potencial d'abordar la triple dimensió de les cures: economia, social i política. Un repte de l'agenda política rau en democratitzar i institucionalitzar les cures.

- [Laura Pérez](#), *Regidora de feminismes i LGTBI, Ajuntament de Barcelona*

Laura Pérez explica l'experiència de Barcelona, i la tasca que estan duent a terme des de fa un any i mig, intentant posar les cures al centre. Salut, habitatge, acció social estan coordinades, i treballen conjuntament. Es tracta d'una política global de tot l'Ajuntament. O aquesta és la pretensió.

Laura Pérez senyala el repte de l'Ajuntament de Barcelona amb la nova Mesura de Govern de democratització de les cures: impulsar una altra manera d'organitzar socialment les cures. Des d'una visió de transformació, es parteix d'una situació que no és justa, ni equitativa i es vol revertir. S'intenta treballar per a què el dret a les cures no impliqui que la persona proveïdora perdi drets, com per exemple drets laborals.

Objectius de la Mesura de Govern de democratització de les cures (encara no s'ha aprovat, està en procés d'elaboració):

1. Reconèixer les cures com a part central de la vida socioeconòmica de la ciutat.
2. Promoure la coresponsabilitat de tots els actors socials que tenen un paper per garantir-la. Apostar per una mirada transversal per reduir les desigualtats socials i de gènere.

S'està intentant treballar per visibilitzar la naturalesa de les cures en la nostra societat. Per exemple fent campanyes de sensibilització i visibilització, treballar per tenir indicadors i enquestes per fer la diagnosi, comptabilitzar econòmicament les cures, tenir una política laboral que posi les cures en el centre, abordar els riscos laborals de les treballadores de la llar, etc.

L'ajuntament ha d'intentar modular el comportament de les empreses privades també.

Finalment acaba dient que no teníem un marc referencial previ. Ha estat un procés d'elaboració molt llarg, la Mesura sortirà en qüestió d'un mes. I ha comptat amb el treball de molts departaments.

- [Norma Falconi Fabara](#), *Membre de l'Associació Sindihogar / Sindillar*

Norma Falconi introdueix què és SINDILLAR, quin treball realitzen mitjançant l'autogestió i quines propostes els hi fan a l'Administració.

Sindillar/Sindihogar és el primer sindicat independent de dones treballadores de la llar i la cura a l'estat espanyol. Des del seu naixement –novembre 2011– treballa amb la Bonne el seu projecte integral, l'objectiu del qual és desenvolupar l'autonomia i l'apoderament de les treballadores de la llar a través d'activitats dissenyades i executades per les mateixes afiliades, com les jornades Migròctones (fusió de migrants i autòctones).

No disposen de subvencions ni recursos públics. Es per això que s'autogestionen mitjançant la cuina, la línia tèxtil, perruqueria... I amb això subvencionen l'associació però també utilitzen els diners com a caixa de resistència i ajuda mútua.

Falconi explica que 170.000 treballadores de la llar estan cotitzant, i 200.000 estan en l'economia submergida. Considera molt important canviar la Llei d'estrangeria, i desenvolupar una normativa que reguli la seva activitat.

Falconi presenta el document "*Reivindicaciones y propuestas de la red de trabajadoras del hogar y del cuidado*". On es reivindica: destruir el règim especial per a les treballadores de la llar, de la seguretat social; reivindicuen el dret a l'atur, a la maternitat, a una jubilació digna; demanen a l'Ajuntament la realització de campanyes de conscienciació i sensibilització, etc.

Finalment es projecta una performance que va dur a terme Sindillar el 12 de novembre de 2016 dins el marc de les Jornades Migròctones.

- [Javier Barbero](#), *Regidor de Salut, Seguretat i Emergències, Ajuntament de Madrid*

Javier Barbero comença la seva ponència afirmant que cuidar també és exigir que es tanquin els CIEs. La seguretat també forma part de les cures. És important que recuperem la dimensió política de les cures. El model de ciutat no només es la planificació urbana, sinó les dinàmiques de vincles de les ciutadanes, i això implica tenir en compte les cures. Totes les persones som providores i receptors de cures.

Les cures han estat sempre feminitzades i invisibilitzades. S'ha de recuperar la dinàmica de les cures en la comunitat, més enllà de les llars. S'ha de treballar per construir comunitats apoderades i coresponsabilitzades socialment.

L'Ajuntament de Madrid detecta uns que hi ha uns mínims exigibles, que relaciona les cures amb els drets humans. No pot haver cures si no hi ha drets.

Per exemple, no permetre cap desnonament sense una alternativa habitacional. Barbero exposa que "No pot haver un house sense un home". No es pot generar una comunitat de cures si no es té un habitatge. L'administració té responsabilitat en aquest àmbit.

Es generen conflictes quan es volen desenvolupar programes que estan relacionats amb àmbits dels quals no l'administració local no té competències. Però s'ha de tenir clar que les administracions tenen competències en drets humans i això atorga marge de maniobra.

Barbero explica les quatre claus de "Madrid Ciudad de los cuidados":

- Transversalitat. Exemple, la policia municipal també té responsabilitat en les cures, ja que protegir també és cuidar.
- Hibridació: l'ajuntament ha d'actuar conjuntament amb la societat civil. (per exemple: s'ha de treballar amb la PAH en termes d'habitatge)
- Personalització: les cures han de concretar-se en programes específics. Exemple: a dos districtes de Madrid s'inicia un programa contra la soledat no desitjada.
- Comunitarietat: s'han de generar comunitats de cures, no empreses de cures.

A l'Ajuntament de Madrid es treballen aquests àmbits:

- Cura de l'espai públic. Tenen un programa a dos districtes amb instal·lacions pobres, on obren escoles per a què el barri s'apropriï dels espais, etc.
- La cura com a font d'ocupació
- Malestars i benestars de la vida quotidiana: explica un programa anomenat "Hombres con cuidado", homes de 40-50 anys que estan a l'atur de llarga durada, amb un nivell de frustració molt gran. Es fan formació i tallers en cures, etc...
- Administrar amb cura (formació bàsicament)

Javier Barbero acaba dient que cuidar es reconèixer en l'altre la seva dignitat i diferència. I a Madrid aposten per això.

- [Ana Carolina Elías Espinoza](#), *Presidenta de SEDOAC*

Carolina Elías exposa què és SEDOAC, i les condicions del sector domèstic.

Elías exposa que aquest sector pateix moltes discriminacions:

- Discriminació institucional: són l'únic sector que no tenen accés, ni dret, a la prestació per desocupació; existeix l'acomiadament lliure amb una indemnització de 12 dies per any treballant. És la indemnització més baixa del mercat laboral; No tenen conveni col·lectiu; no hi ha cap llei que protegeixi els seus drets laborals, etc.
- Discriminació social: aquesta feina es relaciona amb el servilisme, amb l'esclavitud, no es posa valor a les tasques de cures. I tenen a les treballadores en condicions molt precàries.
- Discriminació per origen (el sector bàsicament està compost per dones estrangeres)
- Discriminació de gènere (bàsicament són dones)

En aquest context de suma de discriminacions neix SEDOAC. Moltes treballadores comencen a ser conscients de les seves circumstàncies i teixeixen xarxes per reivindicar els seus drets.

SEDOAC treballa 4 àrees específiques:

- Apoderament de les dones: l'apoderament de les nostres sòcies per mitjà de la formació sobre els seus drets laborals, polítics i socials, i treballant la seva autoestima.
- Sensibilització: Sensibilitzar la Societat en general sobre el valor que té la realització d'aquest treball amb el qual es garanteix la sostenibilitat de la vida mateixa.
- Incidència política: és necessari arribar als representats polítics i a les persones que tenen el poder de presa de decisió a l'Estat i a les diferents Institucions Públiques, per aconseguir els canvis legislatius i estructurals que garanteixin la igualtat de drets en el sector amb la resta de treballadors i treballadores d'Espanya, Europa i el món.
- Treball en xarxa: La construcció d'aliances estratègiques amb altres Associacions o Institucions afins, per sumar forces en la consecució dels seus objectius.

Gràcies al treball en xarxa l'any passat van tenir el Primer congrés de treballadores de la llar a Madrid. Les conclusions d'aquest congrés van ser que era necessari:

- Visibilitzar el servei domèstic
- Exigir la ratificació del conveni 189 de la OIT
- Promoure el cooperativisme
- Dotar de subvencions i recolzament econòmic a les associacions de treballadores domèstiques
- Coordinació i col·laboració de totes les parts implicades: les persones que contracten s'han d'implicar per millorar les seves condicions laborals, els beneficiaris dels seus serveis, sindicats, OIT, administracions, etc.

Per últim, Carolina Elías insta a l'Ajuntament de Barcelona a fer una moció per instar a l'Estat espanyol a la ratificació del conveni 189 de la OIT. SEDOAC Exigeix que assignin subvencions a associacions de treballadores de la llar. Que s'estableixi el 16 de juny com a dia de treballadora de la llar. I també que l'Ajuntament de Barcelona desenvolupi una campanya de sensibilització social de la importància del treball de la llar.